
VODIČ

The logo for HZMO (Croatian Institute for Pension Insurance) features the letters 'h', 'z', and 'o' in a bold, black, sans-serif font, while the letter 'm' is rendered in a blue, stylized, rounded font.

HRVATSKI ZAVOD ZA MIROVINSKO OSIGURANJE

O PRAVIMA IZ MIROVINSKOG OSIGURANJA

www.mirovinsko.hr

 Mirovinsko

e-prijave

HZMO

Otvoreni telefon

0800/63 63 63

(radnim danom od 8 do 16 sati)

HZMO

Pozivni centar

01/4891-666

(radnim danom od 8 do 16 sati)

HRVATSKI ZAVOD ZA MIROVINSKO OSIGURANJE

VODIČ O PRAVIMA
IZ MIROVINSKOG OSIGURANJA
GENERACIJSKE SOLIDARNOSTI

Zagreb, 2008.

SADRŽAJ

- **Uvod**
- **Osigurane osobe i utvrđivanje svojstva osiguranika**
- **Mirovinski staž**
- **O pravu na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu**
- **O pravu na invalidsku mirovinu**
- **O pravu na obiteljsku mirovinu**
- **Naknada zbog tjelesnog oštećenja**
- **Određivanje mirovine i dodatak na mirovinu**
- **Prava prema posebnim propisima**
- **Postupak ostvarivanja prava**
- **Isplata mirovine**
- **O mirovinskim pravima osoba koje su radile u inozemstvu**
- **O pravu na doplatak za djecu**
- **Važniji propisi mirovinskog osiguranja**

UVOD

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, kao javna ustanova za provedbu obveznoga mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti u Republici Hrvatskoj, ima obvezu informiranja osiguranika, korisnika mirovina i ostalih zainteresiranih osoba, o pravima iz mirovinskog osiguranja. Svrha ovoga Vodiča je pružanje osnovne informacije o pravima koja se ostvaruju u Zavodu, te postupku i načinu ostvarivanja tih prava.

OSIGURANE OSOBE I UTVRĐIVANJE SVOJSTVA OSIGURANIKA

U mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti obvezno su osigurane sve osobe u radnom odnosu u Republici Hrvatskoj i ostale osobe koje obavljaju neku profesionalnu djelatnosti i na temelju te djelatnosti su obuhvaćene obveznim mirovinskim osiguranjem. To su: zaposleni i s njima izjednačene osobe (osobe imenovane na određene dužnosti i dr.), pripadnici samostalnih djelatnosti (obrtnici, trgovci pojedinci, odvjetnici, javni bilježnici i dr.), poljoprivrednici i ostale skupine osoba (njegovatelji HRVI, roditelji njegovatelji, članovi uprave trgovačkih društava, športaši, šahisti i dr.).

Za slučaj invalidnosti ili tjelesnog oštećenja zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti osigurani su također učenici i studenti za vrijeme praktične nastave, osobe na izdržavanju kazne za vrijeme rada, osobe koje sudjeluju u spašavanju od elementarnih nepogoda i dr.

Nakon prestanka obveznoga mirovinskog osiguranja može se uspostaviti produženo osiguranje, koje je dobrovoljno i kojim se može nastaviti osiguranje, bez ograničenja.

Svojstvo osiguranika uspostavlja se podnošenjem prijave na osiguranje. Prijavu podnosi:

- poslodavac osiguranika, ili
- osiguranik sam, ako je on obveznik plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje.

Prijava se podnosi područnoj službi Zavoda, nadležnoj prema sjedištu poslodavca ili njegove poslovne jedinice (za zaposlene), odnosno mjestu prebivališta ili obavljanja djelatnosti, a rok za prijavu na osiguranje je 15 dana od nastanka činjenice na temelju koje se uspostavlja osiguranje (sklapanje ugovora o radu, početak obavljanja samostalne djelatnosti i dr.). Iznimno, osoba za koju nije podnesena prijava na mirovinsko osiguranje, može od Zavoda zatražiti da se njezino pravo na osiguranje, odnosno svojstvo osiguranika, utvrdi rješenjem u upravnom postupku. Zavod je obvezan, na traženje osiguranika, izdati potvrdu o navršenim razdobljima osiguranja.

Mirovinsko

e-Mirovinsko je usluga HITRO.HR servisa kojom Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, unutar modernizacije i preustroja, korisnicima nudi suvremen način poslovanja elektroničkim putem. Usluga e-prijave dopunjuje dosadašnji klasičan način prijave na mirovinsko osiguranje s mogućnošću podnošenja prijave elektroničkim putem.

Korištenjem usluge e-prijave, elektroničkim se putem može

- prijaviti početak poslovanja i sve promjene tijekom poslovanja
- prijaviti radnike te sve promjene i prestanak osiguranja za njih

Usluga e-prijave omogućuje poslodavcima, obveznicima podnošenja prijave na mirovinsko osiguranje, jednostavnije poslovanje, uštedu vremena i mogućnost obavljanja prijave brže, izravno iz vlastitog ureda ili doma, 24 sata dnevno, u vrijeme kada to njima odgovara.

MIROVINSKI STAŽ

Mirovinski staž je skupni naziv za razdoblja provedena u osiguranju (staž osiguranja) i razdoblja provedena izvan osiguranja, pod određenim okolnostima, koja se računaju u mirovinski staž (poseban staž). Mirovinski staž obuhvaća razdoblja provedena u osiguranju prema Zakonu o mirovinskom osiguranju i prema propisima o mirovinskom osiguranju koji su važili prije toga zakona,

razdoblja provedena u osiguranju prema posebnim propisima (djelatne vojne osobe, policijski službenici i dr.), razdoblja provedena u Domovinskom ratu i pridodani staž (pridodani staž se uračunava pri izračunu invalidske mirovine ili obiteljske mirovine nakon smrti osiguranika).

U staž osiguranja računaju se razdoblja osiguranja provedena nakon navršene 15. godine života osiguranika, s time da se staž za razdoblja provedena na radu s nepunim radnim vremenom preračunavaju na puno radno vrijeme. U slučaju rada na posebno evidentiranim opasnim i za zdravlje štetnim radnim mjestima ili zanimanjima, staž osiguranja računa se s povećanim trajanjem, sa stupnjem povećanja od 12/14, 12/15, 12/16 ili 12/18 mjeseci.

Samostalnim obveznicima doprinosa u staž osiguranja računaju se samo razdoblja za koja je uplaćen doprinos. Osobama koji ostvaruju tzv. drugi dohodak prema poreznim propisima, koje su obuhvaćene obveznim mirovinskim osiguranjem, staž osiguranja računa se za svaku pojedinu godinu na osnovi primitaka iz te godine, preračunavanjem prema prosječnoj plaći u Republici Hrvatskoj u istoj godini.

Zavod je u 2004. učinio iskorak u pružanju usluga i uveo on line pretraživanje evidencija preko svoje internetske stranice: www.mirovinsko.hr i tim je projektom među prvim institucijama u Hrvatskoj omogućio osiguranicima, na temelju pojedinačnih zahtjeva, izravan uvid i pristup podacima o stažu i plaći te pristup svim potrebnim tiskanicama.

O PRAVU NA STAROSNU I PRIJEVREMENU STAROSNU MIROVINU

Da bi osiguranik mogao ostvariti pravo na starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu mora ispunjavati uvjet starosti i uvjet staža.

Pravo na starosnu mirovinu stječe osiguranik kada navrši 65 godina (muškarac) odnosno 60 godina života (žena) i najmanje 15 godina mirovinskog staža.

Pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik zaposlen s nepunim radnim vremenom kada navrši 65 godina života (muškarac), odnosno 60 godina života (žena) i ako provede 15 godina u osiguranju.

Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu stječe osiguranik kada navrši 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža (muškarac), odnosno 55 godina života i 30 godina mirovinskog staža (žena) .

Korištenje prijevremene starosne mirovine povezano je s trajnim odbitkom od mirovine. Ovaj odbitak iznosi 0,15% po svakome mjesecu ranijeg ostvarivanja prava na prijevremenu starosnu mirovinu, odnosno najviše 9% za pet godina ranijeg odlaska u mirovinu.

Pravo na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu osiguranik stječe od dana kada su ispunjeni uvjeti za mirovinu, s tim što se to pravo može ostvariti tek nakon prestanka osiguranja (zaposlenje, obavljanje obrtničke ili poljoprivredne djelatnosti i dr.).

Kada zahtjev za starosnom i prijevremenom starosnom mirovinom podnese nezaposlena osoba, odnosno osoba koja nije u osiguranju, tada ona ima pravo na mirovinu od prvog idućeg dana nakon prestanka radnog odnosa, ako je zahtjev podnesen u roku od šest mjeseci od prestanka osiguranja. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenog roka, osiguranik ima pravo na mirovinu od prvog dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.

Postupak za ostvarenje prava na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu se pokreće podnošenjem zahtjeva nadležnoj područnoj službi Zavoda.

Zahtjev za priznanje prava na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu može se podnijeti najranije dva mjeseca prije prestanka osiguranja.

Da bi se osiguralo brže ostvarivanje prava na mirovinu u Zavodu, može se pokrenuti i tzv. postupak pretkompletiranja. Budućim umirovljenicima je omogućeno da šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva za mirovinu obavijeste Zavod o namjeri odlaska u starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu te tako, brže ostvare svoje prvo kada podnesu zahtjev za mirovinu.

O PRAVU NA INVALIDSKU MIROVINU

Da bi osiguranik mogao ostvariti pravo na invalidsku mirovinu moraju biti ispunjeni sljedeći uvjeti:

- postojanje invalidnosti
- uvjet staža

Invalidnost može nastati zbog bolesti, ozljede izvan rada, ozljede na radu ili profesionalne bolesti.

Invalidnost postoji:

- kada je kod osiguranika, zbog promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem, radna sposobnost trajno smanjena za više od polovice prema tjelesno i psihički zdravome osiguraniku iste ili slične naobrazbe i sposobnosti (profesionalna nesposobnost za rad).

Poslovi prema kojima se ocjenjuje sposobnost za rad osiguranika obuhvaćaju sve poslove koji odgovaraju njegovim tjelesnim i psihičkim sposobnostima, a smatraju se odgovarajućim njegovim dosadašnjim poslovima.

Kada je kod osiguranika utvrđena profesionalna nesposobnost za rad utvrđuje se preostala radna sposobnost ako se, s obzirom na njegovo zdravstveno stanje, životnu dob, naobrazbu i sposobnost,

može profesionalnom rehabilitacijom osposobiti za rad s punim radnim vremenom na drugom poslu.

- kada kod osiguranika zbog promjena u zdravstvenom stanju, koje se ne mogu otkloniti liječenjem, nastane trajni gubitak sposobnosti za rad (opća nesposobnost za rad).

Uvjet staža je zadovoljen kada:

- mirovinski staž pokriva najmanje jednu trećinu radnog vijeka, ako je invalidnost nastala zbog bolesti ili ozljede izvan rada i to prije navršenih 65 godina života. Kao radni vijek uzima se broj punih godina od dana kada je osiguranik navršio 20 godina života do dana nastanka invalidnosti. Osiguraniku, koji je nakon navršene 20. godine života bio na redovitom školovanju i takvim školovanjem stekao višu stručnu spremu, radni vijek računa se od navršene 23. godine života, a osiguraniku koji je stekao visoku stručnu spremu - od navršene 26. godine života. Razdoblje radnog vijeka skraćuje se za razdoblje koje je osiguranik:

- proveo na odsluženju vojnog roka

- bio prijavljen kao nezaposlena osoba nadležnoj službi za zapošljavanje

Ako je invalidnost nastala zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti, pravo na invalidsku mirovinu stječe bez obzira na dužinu mirovinskog staža.

Iznimno, pravo na invalidsku mirovinu stječe osiguranik:

- kod kojeg je nastala invalidnost prije 35. godine života, a ima višu stručnu spremu, ako je do dana nastanka invalidnosti navršio staž osiguranja od najmanje dvije godine, a osiguranik koji ima visoku stručnu spremu ako je do dana nastanka invalidnosti navršio jednu godinu staža osiguranja i ako je invalidnost nastala za vrijeme osiguranja ili u roku od jedne godine nakon prestanka osiguranja

- kod kojeg je invalidnost nastala prije 30. godine života, ako je navršio najmanje jednu godinu staža osiguranja i ako je invalidnost nastala za vrijeme osiguranja ili u roku od jedne godine nakon prestanka osiguranja.

POSTUPAK OSTVARIVANJA PRAVA

Postupak se pokreće u povodu prijedloga za ocjenu radne sposobnosti izabranog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite, ako se radi o zaposlenoj osobi, odnosno osobi sa svojstvom osiguranika ili na zahtjev stranke, ako je osoba nezaposlena, odnosno u trenutku podnošenja zahtjeva nema svojstvo osiguranika.

Cjelokupnu medicinsku dokumentaciju priprema osiguranikov liječnik koju, zajedno sa svojim mišljenjem, dostavlja Zavodu radi vještačenja invalidnosti.

Opseg i sadržaj medicinske dokumentacije propisala je Vlada Republike Hrvatske, Uredbom o opsegu i sadržaju medicinske dokumentacije.

Mirovinu ne stječe, odnosno gubi pravo osiguranik kod kojega je invalidnost nastala kao posljedica radnje za koju je pravomoćnom presudom osuđen za kaznena djela protiv Republike Hrvatske i kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom ne stječe, odnosno gubi pravo na invalidsku mirovinu ostvarenu na temelju te invalidnosti s prvim danom idućega mjeseca od mjeseca u kojem je presuda donesena u kaznenom postupku i postala pravomoćna.

Ako u ovom slučaju postoji pravo članova obitelji osiguranika na uzdržavanje od osiguranika, njegova će se invalidska mirovina isplaćivati tim članovima obitelji u visini obiteljske mirovine.

O PRAVU NA OBITELJSKU MIROVINU

UVJETI ZA OSIGURANIKA

Članovi obitelji umrlog osiguranika imaju pravo na obiteljsku mirovinu:

1. ako je osiguranik navršio najmanje 5 godina staža osiguranja ili najmanje 10 godina mirovinskog staža ili

2. ako je osiguranik ispunjavao uvjete o dužini mirovinskog staža za stjecanje prava na invalidsku mirovinu ili
3. ako je osiguranik bio korisnik starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine ili
4. ako je osiguranik bio korisnik prava na profesionalnu rehabilitaciju.

Ako je smrt osiguranika ili osigurane osobe nastala zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti, članovi obitelji imaju pravo na obiteljsku mirovinu bez obzira na dužinu mirovinskog staža osiguranja osiguranika.

UVJETI ZA ČLANOVE OBITELJI

Udovica ili udovac, imaju pravo na obiteljsku mirovinu

- ako su do smrti bračnog druga po kojem im to pravo pripada navršili 50 godina života ili

- ako su mlađi od 50 godina života i ako je do smrti bračnog druga nastupila opća nesposobnost za rad ili je takva nesposobnost nastala u roku od jedne godine nakon smrti bračnog druga ili

- ako je nakon smrti bračnog druga ostalo jedno ili više djece koji imaju pravo na obiteljsku mirovinu, a udovica /udovac, obavljaju roditeljsku dužnost prema toj djeci. Ako tijekom trajanja prava po toj osnovi nastupi opća nesposobnost za rad, zadržavaju pravo na obiteljsku mirovinu dok postoji takva nesposobnost.

Ako udovica /udovac do smrti bračnog druga nisu navršili 50, ali su imali 45 godina života, imaju pravo na obiteljsku mirovinu kad navrše 50 godina života.

Udovica /udovac, koji su tijekom trajanja prava na obiteljsku mirovinu navršili 50 godina života zadržavaju to pravo trajno, a ako to pravo prestane prije navršene 50. godine života, ali nakon navršene 45. godine života, pravo na obiteljsku mirovinu mogu ponovno ostvariti kada navrše 50 godina života.

Udovica stječe pravo na obiteljsku mirovinu i kada je dijete osiguranika rođeno nakon njegove smrti. U tom joj slučaju pravo na obiteljsku mirovinu pripada od dana smrti osiguranika

Razvedeni bračni drug ima pravo na obiteljsku mirovinu ako mu je sudskom odlukom dosuđeno pravo na uzdržavanje.

Izvanbračni drug može ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu pod istim uvjetima kao i udovica ili udovac, ako je izvanbračna zajednica postojala i trajala najmanje tri godine.

Dijete stječe pravo na obiteljsku mirovinu

- ako je u trenutku smrti roditelja mlađe od 15 godina ili mlađe od 18 godina, ako je prijavljen službi za zapošljavanje radi zaposlenja

- ako je nastupila opća nesposobnost za rad, do dobi do koje se djeci osigurava pravo na obiteljsku mirovinu, tada ima pravo na obiteljsku mirovinu za sve vrijeme dok takva nesposobnost traje

- ako je opća nesposobnost za rad nastupila nakon dobi do koje se djeci osigurava pravo na obiteljsku mirovinu, a prije smrti osiguranika ili korisnika prava ima pravo na obiteljsku mirovinu, ako ga je umrli uzdržavao do svoje smrti

- ako je u trenutku smrti osiguranik na redovitom školovanju ili započne takvo školovanje nakon smrti osiguranika. To pravo pripada djeci do kraja redovitog školovanja, ali najduže do navršene 26. godine života. Ako je redovito školovanje prekinuto zbog bolesti, dijete ima pravo na obiteljsku mirovinu i za vrijeme bolesti do navršene 26. godine života kao i nakon tih godina, ali najviše onoliko vremena koliko je zbog bolesti izgubljeno za redovito školovanje, ako je ono nastavljeno prije navršenih 26 godina života.

Dijete kod kojeg, tijekom trajanja prava na obiteljsku mirovinu, nastupi opća nesposobnost za rad, zadržava to pravo dok postoji takva nesposobnost.

Roditelj kojeg je osiguranik ili korisnik prava uzdržavao do svoje smrti ima pravo na obiteljsku mirovinu:

- ako je do smrti osiguranika ili korisnika prava navršio 60 godina života (otac) ili 50 godina života (majka)

- ako je otac mlađi od 60 godina, a majka mlađa od 50 godina, ali je do smrti osiguranika ili korisnika prava nastala opća nesposobnost za rad sve dok takva nesposobnost traje, a ako za vrijeme trajanja ovog prava navrši 60, odnosno 50 godina života, trajno zadržava pravo na mirovinu.

Pravo na obiteljsku mirovinu ne može ostvariti član obitelji koji je namjerno uzrokovao smrt osiguranika ili korisnika mirovine i za takvo je kazneno djelo osuđen pravomoćnom presudom, kao ni onaj koji se namjerno onesposobi za rad radi ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu (ne može po toj osnovi steći pravo na mirovinu).

Pravo na obiteljsku mirovinu gube stupanjem u brak udovica, odnosno udovac mlađi od 50 godina, osim ako to pravo imaju zbog opće nesposobnosti, te djeca osiguranika, braća, sestre te druga djeca bez roditelja, osim djece koja su to pravo stekla zbog opće nesposobnosti za rad i djece koja se nalaze na redovitom školovanju.

Zahtjev za priznanje prava na obiteljsku mirovinu podnosi se područnoj službi Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje nadležnoj prema mjestu prebivališta.

Uz zahtjev je potrebno priložiti:

- smrtni list
- vjenčani list
- rodne listove za sve članove obitelji koji traže da im se prizna pravo na mirovinu
- školske potvrde za djecu na redovitom školovanju
- izjavu jesu li članovi obitelji zaposleni, odnosno koriste li neku drugu mirovinu

NAKNADA ZBOG TJELESNOG OŠTEĆENJA

U slučaju ozljede na radu ili profesionalne bolesti, osiguranik može ostvariti pravo na naknadu zbog tjelesnog oštećenja. Pod tjelesnim oštećenjem podrazumijeva se **gubitak, bitnije oštećenje ili znatnija onesposobljenost pojedinog organa ili dijelova tijela što otežava normalnu aktivnost organizma i zahtijeva veće napore pri obavljanju životnih potreba, bez obzira uzrokuje li to oštećenje ili ne uzrokuje invalidnost.** Tjelesna oštećenja i njihovi stupnjevi izražavaju se u postocima od 30 – 100% i sadržani su u zakonom utvrđenoj listi tjelesnih oštećenja. Naknada zbog tjelesnog oštećenja određuje se od posebno određene osnovice, u jednakoj svoti za svaki stupanj tjelesnog oštećenja i isplaćuje se korisniku, bez obzira na to je li zaposlen ili ne.

ODREĐIVANJE MIROVINE I DODATAK NA MIROVINU

Svotu mirovine čini umnožak osobnih bodova, mirovinskog faktora i aktualne vrijednosti mirovine. Mirovinski faktor se određuje prema vrsti mirovine koja se ostvaruje, a aktualna vrijednost mirovine je utvrđena svota mirovine za jedan osobni bod.

Osobni bodovi utvrđuju se tako da se prosječni vrijednosni bod pomnoži s navršenim mirovinskim stažem i polaznim faktorom (koji utječe na visinu mirovine u slučaju prijevremene starosne mirovine). Prosječni vrijednosni bod računa se na temelju plaća ostvarenih u određenom obračunskom razdoblju, u odnosu na prosječnu plaću u Republici Hrvatskoj. Obračunsko razdoblje iznosi: u 2008 – 37 godina, 2009 – 40 godina, a od 2010. – izračun mirovine zasnivat će se na plaćama ostvarenim tijekom čitavoga radnog vijeka.

Plaća ostvarena u godini u kojoj se ostvaruje pravo na mirovinu ne uzima se za utvrđivanje vrijednosnih bodova pri izračunu mirovine, već se za tu godinu uzimaju prosječni vrijednosni bodovi, razmjerno stažu osiguranja u toj godini.

Uz svaku mirovinu, a na temelju posebnog zakona, određuje se i isplaćuje dodatak na mirovinu u određenom postotku od mirovine. Tako, na mirovine ostvarene u 2008. godini – dodatak iznosi 25,9%, na mirovine ostvarene u 2009. godini – dodatak će iznositi 26,4%, a na mirovine ostvarene u 2010. i narednim godinama – dodatak će iznositi 27,0% na svotu mirovine koja se isplaćuje.

PRAVA PREMA POSEBNIM PROPISIMA

Određene skupine osoba ostvaruju prava iz mirovinskog osiguranja na temelju posebnih zakona, pod blažim uvjetima za stjecanje prava, odnosno pod povoljnijim uvjetima određivanja mirovine.

To su: djelatne vojne osobe, policijski službenici, ovlaštene službenice pravosuđa, zaposleni na poslovima razminiranja, hrvatski branitelji iz Domovinskog rata, zastupnici u Hrvatskom saboru, bivši politički zatvorenici, radnici izloženi azbestu i neke druge skupine osoba. S obzirom na udio ovih skupina u ukupnom broju osiguranika, daje se prikaz uvjeta za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja za djelatne vojne osobe, policijske službenike, ovlaštene službenike pravosuđa i hrvatske branitelje iz Domovinskog rata.

Djelatne vojne osobe, policijski službenici i ovlaštene službenice pravosuđa.

Ove osobe, kao i ovlaštene osobe obavještajno-sigurnosnog sustava, ostvaruju starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu pod uvjetima koji vrijede za ostale osiguranike, ali *starosnu mirovinu* mogu ostvariti i:

- na temelju rješenja o prestanku službe, bez obzira na godine života, ako imaju 30 godina mirovinskog staža, od čega 15 godina efektivno provedenih na određenim poslovima, ili
- na temelju odluke vrhovnog zapovjednika oružanih snaga (samo za djelatne vojne osobe).

Invalidska mirovina ostvaruje se također pod uvjetima za ostale osiguranike, ali i pod sljedećim povoljnijim uvjetima:

- kao invalidska mirovina zbog profesionalne nesposobnosti za rad, ako se u određenom slučaju utvrdi nemogućnost daljnjeg profesionalnog razvoja i ako je osoba navršila mirovinski staž od 20 godina (samo za djelatne vojne osobe i policijske službenike), i
- kao invalidska mirovina zbog opće ili zbog profesionalne nesposobnosti za rad, kada nadležna komisija utvrdi nesposobnost za službu ili poslove koje osoba obavlja u određenom slučaju.

Mirovina ovim osobama određuje se na temelju plaća iz deset uzastopnih, najpovoljnijih godina, počevši od 1998., uz povećanje osobnih bodova za 45%, pod uvjetom da su najmanje 10 godina provele u svojstvu djelatne vojne osobe, policijskog službenika ili ovlaštenog službenika pravosuđa.

Hrvatski branitelji iz Domovinskog rata i članovi njihovih obitelji.

Ove osobe ostvaruju prava iz mirovinskog osiguranja pod uvjetima koji vrijede za ostale osiguranike, s time da im se mirovina određuje na povoljniji način.

Starosna mirovina. Hrvatski branitelj ostvaruje najnižu starosnu mirovinu s navršenih 65 godina (muškarac) odnosno 60 godina (žena) i kada nema navršenih 15 godina mirovinskoga staža.

Invalidska mirovina. U slučaju invalidnosti nastale, između ostalog, ranjavanjem, bolešću ili ozljedom zadobivenih u obrani suvereniteta Republike Hrvatske, invalidska mirovina određuje se kao kumulirana mirovina (mirovina iz više uzroka).

Obiteljska mirovina. Ova se mirovina ostvaruje kada je smrt hrvatskog branitelja posljedica ranjavanja, bolesti ili ozljede

zadobivenih u obrani suvereniteta Republike Hrvatske. Status člana obitelji u ovom slučaju utvrđuje Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Udovica i majka ostvaruju pravo na obiteljsku mirovinu s navršениh 40 godina života, a udovac i otac – s navršениh 50 godina života. Djeca imaju pravo na obiteljsku mirovinu do 15. godine života, a nakon toga – dok su na redovitom školovanju, s time da nakon završetka ili prekida školovanja mogu koristiti tu mirovinu najduže 12 mjeseci, uz uvjet prijavljivanja Zavodu za zapošljavanje.

Povećanje mirovine. Ovoj skupini osoba, kada je mirovina stečena nakon 1. siječnja 2005. na temelju mirovinskog staža kraćeg od 40 godina, mirovina se povećava za 10 – 30%, ovisno o razdoblju provedenom u Domovinskom ratu, a dragovoljcu iz Domovinskog rata – za 30%.

Najniža mirovina. Ako je određena mirovina niža od najniže mirovine za ovu skupinu osoba, korisniku se određuje najniža mirovina, koja iznosi 45% prosječne neto plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj i koja se utvrđuje svake godine.

POSTUPAK OSTVARIVANJA PRAVA

Postupak ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja pokreće se na zahtjev osiguranika. U slučaju prava na temelju invalidnosti postupak se pokreće u povodu prijedloga izabranog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite, kada se radi o zaposlenoj osobi, odnosno osobi sa svojstvom osiguranika ili na zahtjev stranke, ako je osoba nezaposlena, tj. u trenutku podnošenja zahtjeva nema svojstvo osiguranika.

Cjelokupnu medicinsku dokumentaciju, u propisanom opsegu i sadržaju, priprema osiguranikov liječnik koju, zajedno sa svojim mišljenjem, dostavlja Zavodu radi vještačenja invalidnosti.

Prema zahtjevu za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja donosi se rješenje, u kojem je naznačeno o kojem se pravu radi, od kada pripada pravo, svota mirovinskog primanja i ostalo od značaja za korisnika u određenom slučaju.

Rješenje o pravu iz mirovinskog osiguranja donosi nadležna područna služba, a protiv njega može se, u roku od 15 dana od primitka rješenja, uložiti žalba Središnjoj službi Zavoda u Zagrebu. Žalba se predaje preko područne službe koja je donijela rješenje.

Protiv drugostupanjskog rješenja donesenog u povodu žalbe, koje je donijela Središnja služba Zavoda, može se tužbom pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske. Rok za ovu tužbu je 30 dana od dana primitka drugostupanjskog rješenja.

ISPLATA MIROVINE

Mirovine i naknada zbog tjelesnog oštećenja utvrđuju se u mjesečnoj svoti i isplaćuje unatrag, za svaki protekli mjesec. Mirovine se isplaćuju bez ograničenja u Republici Hrvatskoj, a u inozemstvo – u skladu s ugovorom o socijalnom osiguranju ili na temelju uzajamnosti (reciprociteta).

Za vrijeme zaposlenja ili obavljanja samostalne djelatnosti prekida se isplata mirovine i uspostavlja se svojstvo osiguranika, a nakon najmanje jedne godine provedene u osiguranju, korisnik mirovine može, pod određenim uvjetima, zatražiti ponovno određivanje mirovine, o čemu se donosi rješenje.

O MIROVINSKIM PRAVIMA OSOBA KOJE SU RADILE U INOZEMSTVU

Primjena međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju

Na temelju međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju, koje je Republike Hrvatska sklopila i primjenjuje, osiguranici na koje se odnosi pojedinačni ugovor, mogu ostvariti sva prava iz hrvatskog sustava mirovinskog osiguranja u dijelu koji je razmjernan trajanju

staža navršenog u Republici Hrvatskoj. Ona prava koja ovise o trajanju navršenog mirovinskog staža, stječu se na osnovi zbrajanja staža navršenog u Republici Hrvatskoj i u stranoj državi. Također se na isti način stječe drugi dio mirovinskog davanja iz strane države.

Republika Hrvatska primjenjuje međunarodne ugovore o socijalnom osiguranju sa sljedećim državama: **Australijom, Austrijom, Belgijom, Bosnom i Hercegovinom, Bugarskom, Crnom Gorom, Češkom, Danskom, Francuskom, Italijom, Kanadom i Quebecom, Luksemburgom, Mađarskom, Makedonijom, Nizozemskom, Norveškom, Njemačkom, Poljskom, Slovačkom, Slovenijom, Srbijom, Švedskom, Švicarskom i Ujedinjenim kraljevstvom Velike Britanije i Sjeverne Irske.**

Postupak ostvarivanja prava primjenom međunarodnih ugovora **pokreće se podnošenjem zahtjeva nadležnoj službi Zavoda.**

Ugovorima o socijalnom osiguranju uređeno je da **zahtjev** podnesen za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja prema pravnim propisima jedne države ugovornice, vrijedi kao zahtjev za mirovinu podnesen istodobno prema pravnim propisima druge države ugovornice. Zavod će po službenoj dužnosti, pokrenuti postupak i proslijediti obradu zahtjeva inozemnom nositelju mirovinskog osiguranja. Pritom će uzeti u obzir i propise inozemnog nositelja te obavijestiti osiguranika o prosljeđivanju zahtjeva inozemnom nositelju mirovinskog osiguranja ili o nesvršishodnosti pokretanja postupka (npr. radi neispunjavanja uvjeta prema propisima inozemnog nositelja).

Na isti će način, inozemni nositelj osiguranja, ako se zahtjev podnosi u inozemstvu, pokrenuti postupak prema Zavodu.

Da bi se ubrzao postupak i obrada zahtjeva u Republici Hrvatskoj za inozemnog nositelja, pri podnošenju zahtjeva, **potrebno je priložiti :**

- dokaze o radu u Hrvatskoj
- dokaze o radu u inozemstvu

- dokaz o državljanstvu (ovjerenu presliku osobne iskaznice, putovnice ili domovnice)
- izvadak iz matice rođenih
- izvadak iz matice vjenčanih i
- izvadak iz matice umrlih, kada se radi o zahtjevu za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu (u tom slučaju izvadak iz matice vjenčanih mora biti izdan nakon smrti osiguranika i ne stariji od 6 mjeseci).

Ako podnositelj zahtjeva živi u inozemstvu i zahtjev podnosi **inozemnom nositelju mirovinskog osiguranja**, za ostvarivanje prava na mirovinu iz hrvatskog osiguranja potrebno je priložiti i pisani dokaz o radu u Hrvatskoj (radna knjižica, izvadak iz matične evidencije Zavoda i drugi dokazi), a ako podnositelj zahtjeva nema dokaza o radu u Hrvatskoj, u zahtjevu treba navesti točan naziv poslodavca, sjedište i adresu tvrtke te od kada do kada je kod poslodavca radio.

U pogledu ostvarivanja prava i određivanja davanja iz mirovinskog osiguranja primjenjuju se propisi o mirovinskom osiguranju koji se primjenjuju u Republici Hrvatskoj. Tako će osiguraniku koji ispunjava zakonske uvjete za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja samo na temelju razdoblja osiguranja ostvarenih u Republici Hrvatskoj, pravo biti priznato i davanje određeno samo na temelju tih razdoblja, bez primjene međunarodnog ugovora (tzv. **“samostalna mirovina”**).

Ako osiguranik ne ispunjava uvjete za ostvarivanje prava samo na temelju razdoblja osiguranja ostvarenih u Republici Hrvatskoj, hrvatski će nositelj osiguranja uzeti u obzir i razdoblja osiguranja navršena u inozemstvu – u nekoj od država s kojima Republika Hrvatska ima važeći međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju – ali će davanje iz hrvatskog osiguranja biti određeno samo na temelju razdoblja osiguranja navršenih u Republici Hrvatskoj (**“razmjerni dio mirovine”**).

Za provedbu postupka primjenom međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju u Republici Hrvatskoj nadležan je **HRVATSKI ZAVOD ZA MIROVINSKO OSIGURANJE – Središnja služba u Zagrebu** – Sektor provedbe međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju. Kao izuzetak od ovoga, za provedbu postupka primjenom ugovora s **Austrijom, SR Njemačkom, Bosnom i Hercegovinom, Makedonijom, SR Jugoslavijom (Srbijom i Crnom Gorom) i Sporazuma sa Slovenijom, ovlaštene su i te poslove obavljaju područne službe Zavoda** - osim područnih službi u Čakovcu, Virovitici i Gospiću, za koje te poslove obavljaju područne službe u Varaždinu, Bjelovaru, odnosno Središnja služba u Zagrebu.

Pri rješavanju zahtjeva za priznanje prava na mirovinu primjenom međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju, razdoblja osiguranja navršena u inozemstvu moraju biti potvrđena od strane nositelja mirovinskog osiguranja države ugovornice, kako bi ih Zavod mogao pribrojiti hrvatskim razdobljima osiguranja, radi ispunjenja uvjeta staža, propisanih za stjecanje prava na mirovinu iz hrvatskog osiguranja.

Radi olakšavanja stjecanja prava i ubrzavanja postupka, osiguranicima koji imaju staž osiguranja navršen u državama s kojima Republika Hrvatska ima ugovor o socijalnom osiguranju, a uvjete za starosnu mirovinu ispunjavaju tek u bližoj ili daljnjoj budućnosti, Zavod poziva osobe koje su radile u inozemstvu, a u sljedećih pet godina ispunjavaju uvjete za ostvarivanje prava na mirovinu iz hrvatskog osiguranja, da se jave područnim službama Zavoda prema mjestu prebivališta i podnesu zahtjeve za utvrđivanje staža osiguranja koji su navršili u inozemstvu. Posebno se to odnosi na osobe koje su radile u državama koje su nastale raspadom bivše Jugoslavije, jer razdoblja zaposlenja u Makedoniji, Sloveniji, Bosni i Hercegovini ili Srbiji i Crnoj Gori, iako su upisana u radnoj knjižici, **moraju obvezno biti potvrđena od strane nositelja mirovinskog osiguranja tih država.**

O PRAVU NA DOPLATAK ZA DJECU

Doplatak za djecu novčano je primanje koje koristi roditelj radi potpore uzdržavanja i odgoja djece.

Pravo na doplatak za djecu osim roditelja ostvaruju i posvojitelj, skrbnik, očuh, maćeha, baka, djed ili osoba koju odredi tijelo za poslove socijalne skrbi (skrbnik).

Za ostvarivanje prava na doplatak za djecu izvanbračna se zajednica izjednačava s bračnom zajednicom.

Doplatak za djecu ne može biti predmet ovrhe ili osiguranja, osim prema sudskoj odluci radi uzdržavanja u korist djece za koju se ostvaruje taj doplatak.

Doplatak za djecu osobno je pravo korisnika i ne može se prenositi na drugu osobu, a iznimno se može isplaćivati drugoj osobi.

Ako oba roditelja mogu ostvariti pravo na doplatak za djecu dužni su se sporazumjeti koji od njih će to pravo ostvariti, a pravo na doplatak može se ostvariti samo po jednoj osnovi

Pravo na doplatak za djecu, može se ostvariti do kraja školske godine u kojoj dijete navršava 19 godina života. Izuzetak je predviđen za djecu s oštećenjem zdravlja za koju doplatak pripada do 21. godine života, a za **dijete s težim oštećenjem zdravlja**, doplatak za djecu pripada do kraja kalendarske godine u kojoj navršava 27 godina života.

Doplatak za djecu ne pripada korisniku:

- za vrijeme dok se dijete nalazi na školovanju u inozemstvu;
- za dijete koje je stalno smješteno u ustanovi u kojoj ima uzdržavanje na teret proračuna

Pravo na doplatak za djecu prestaje stupanjem djeteta u brak.

Opći uvjeti za stjecanje prava:

- hrvatsko državljanstvo, odnosno za stranca status stalnog boravka u RH,
- prebivalište u RH najmanje 3 godine prije podnošenja zahtjeva,
- ukupni dohodak do 50% proračunske osnovice po članu kućanstva mjesečno,
- zajedničko kućanstvo s djetetom

Prema posebnim uvjetima, tj. neovisno o ukupnom dohotku kućanstva doplatka za djecu korisniku pripada za:

- djecu s težim oštećenjem zdravlja,
- djecu smrtno stradalog, nestalog ili zatočenoga hrvatskog branitelju, na osnovi Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji

Svota doplatka za djecu određuje se u postotku od proračunske osnovice i ovisi o utvrđenom dohodovnom cenzusu, o zdravstvenom stanju djeteta, te o statusu roditelja. Proračunska osnovica se za svaku godinu određuje Zakonom o izvršavanju državnog proračuna Republike Hrvatske.

Zahtjevi se mogu poslati poštom ili predati na šalteru područne službe Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, odnosno ispostavi nadležnoj prema mjestu prebivališta podnositelja zahtjeva.

POTREBNA DOKUMENTACIJA

• NOVI KORISNICI DOPLATKA ZA DJECU

Zahtjev

Tiskanica zahtjeva može se ispisati s internetske stranice Zavoda www.mirovinsko.hr ili kupiti u Narodnim novinama.

Osobna iskaznica (preslika)

Podnositelja zahtjeva i svih punoljetnih članova kućanstva;

Dokaz o rođenju djeteta

Izvadak iz matice rođenih, rodni list ili potvrda o rođenju;

Potvrda o redovitom školovanju

Za djecu stariju od 15 godina života, osim za djecu s utvrđenim težim oštećenjem zdravlja;

Dokazi o ostvarenom dohotku svih članova kućanstva u prethodnoj godini.

Potvrde isplatitelja o

- plaći
- naknadi plaće zbog bolovanja
- naknadi zbog porodnog dopusta
- naknadi zbog nezaposlenosti i sl.
- mirovinska uputnica ili preslika rješenja o mirovini za članove kućanstva – umirovljenike
- potvrda porezne uprave o dohotku od samostalne djelatnosti.

DOKAZI o prihodima ne podnose se ako se pravo ostvaruje za dijete s težim oštećenjem zdravlja.

Za isplatu je potrebna

Preslika iskaznice tekućeg računa ili štedne knjižice podnositelja zahtjeva.

Za nove korisnike pravo na doplatu za djecu priznaje se od dana podnošenja zahtjeva.

- **KORISNICI DOPLATKA ZA DJECU KOJI PRAVO OSTVARUJU PREMA ZAKONU O PRAVIMA HRVATSKIH BRANITELJA IZ DOMOVINSKOG RATA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI**

(djeca smrtno stradali hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i djeca zatočeni ili nestali hrvatskih branitelja)

Zahtjev

Osobna iskaznica (preslika) podnositelja zahtjeva

Dokaz o rođenju djeteta

Izvadak iz matice rođenih, rodni list ili potvrda o rođenju;

- Dokaz o statusu djeteta smrtno stradalog, zarobljenog ili nestalog hrvatskog branitelja

Rješenje ili potvrda ureda državne uprave o utvrđenom statusu;

Potvrda o redovitom školovanju

Za djecu stariju od 15 godina života, osim za djecu s utvrđenim težim oštećenjem zdravlja;

DOKAZI o prihodima se ne podnose, jer se djeci doplatak određuje u najvećoj svoti, bez utvrđivanja ukupnog mjesečnog dohotka.

Za isplatu je potrebna preslika iskaznice tekućeg računa ili štedne knjižice podnositelja zahtjeva.

• KORISNICI KOJI PRIMAJU DOPLATAK ZA DJECU

-prevođenje od 1. ožujka -

Dokazi o ostvarenom dohotku svih članova kućanstva u prethodnoj godini.

Potvrde isplatitelja:

- o plaći
- o naknadi plaće zbog bolovanja
- o naknadi zbog porodnog dopusta
- o naknadi zbog nezaposlenosti i sl.
- mirovinsku uputnicu ili presliku rješenja o mirovini za nove članove kućanstva

DOKAZE o prihodima ne podnosi korisnik koji pravo ostvaruje za dijete s teŕim oŕtećenjem zdravlja i korisnik koji ostvaruje pravo prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata.

Izjava o promjenama podnosi se ako su tijekom prethodne godine nastale promjene u broju i svojstvu članova kućanstva, kao npr.:

- prestanak školovanja
- zaposlenje
- prestanak radnog odnosa
- odlazak u mirovinu
- Za djecu stariju od 15 godina ŕivota dokaz o redovitom školovanju, potrebno je dostaviti početkom nove ŕkolske godine.

Za nastavno koriŕtenje prava od 1. oŕujka, zahtjev treba predati do kraja veljače. Korisnici koji zahtjev podnesu nakon kraja veljače, pravo na doplatka za djecu ostvaruju od dana podnoŕenja tog zahtjeva.

VAŽNIJI PROPISI MIROVINSKOG OSIGURANJA

Zakon o mirovinskom osiguranju ("Narodne novine", 102/98., 127/00., 59/01., 109/01., 147/02., 117/03., 30/04., 177/04., 92/05., 79/07., 35/08.)

Zakonu o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju ("Narodne novine" br. 79/07.)

Zakon o listi profesionalnih bolesti ("Narodne novine" br. 162/98., 107/07.)

Zakon o listi tjelesnih oštećenja ("Narodne novine" br. 162/98.)

Zakon o stažu osiguranja s povećanim trajanjem ("Narodne novine" br. 71/99., 46/07., 41/08.)

Zakon o najvišoj mirovini ("Narodne novine" br. 162/98., 82/01.)

Zakon o povećanju mirovina radi otklanjanja razlika u razini mirovina ostvarenih u različitim razdobljima ("Narodne novine" br. 127/00.)

Zakon o provođenju Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske od 12. svibnja 1998. ("Narodne novine" br. 105/04.)

Zakon o Umirovljeničkom fondu ("Narodne novine" br. 93/05., 41/07.)

Zakon o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba ("Narodne novine" br. 128/99., 116/01., 22/02., 41/08.)

Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji ("Narodne novine" br. 174/04., 92/05., 107/07.)

Zakon o pravima bivših političkih zatvorenika ("Narodne novine" br. 34/91., 76/93., 52/94., 34/95., 164/98., 109/01.)

Zakon o pravim i dužnostima zastupnika u Hrvatskom saboru ("Narodne novine" br. 55/00., 107/01.)

SREDIŠNJA I PODRUČNE SLUŽBE ZAVODA

SREDIŠNJA SLUŽBA ZAVODA

A. Mihanovića 3,
10000 Zagreb
Tel. 01/ 4595-500

PODRUČNA SLUŽBA U KARLOVCU

Kralja Tomislava 8,
47000 Karlovac
Tel. 047/614-888

PODRUČNA SLUŽBA U BJELOVARU

Masarykova 7,
43000 Bjelovar
Tel. 043/242-222

PODRUČNA SLUŽBA U KOPRIVNICI

Ul. Hrv. državnosti 3,
48000 Koprivnica
Tel. 048/654-700

PODRUČNA SLUŽBA U ČAKOVCU

Mažuranića 3,
40000 Čakovec
Tel. 040/311-755

PODRUČNA SLUŽBA U OSIJEKU

Kralja Zvonimira 1,
31000 Osijek
Tel. 031/220-100

PODRUČNA SLUŽBA U DUBROVNIKU

Starčevića 3,
20000 Dubrovnik
Tel. 020/484-500

PODRUČNA SLUŽBA U POŽEGI

Republike Hrvatske 1c,
34000 Požega
Tel. 034/271-315

PODRUČNA SLUŽBA U GOSPIĆU

Dr. Franje Tuđmana 6,
53000 Gospić
Tel. 053/561-111

PODRUČNA SLUŽBA U PULI

Trg Portarata 3,
52100 Pula
Tel. 052/390-300

**PODRUČNA SLUŽBA U
RIJECI**

Slogin kula b.b.
51000 Rijeka
Tel. 051/356-111

**PODRUČNA SLUŽBA U
VARAŽDINU**

Kolodvorska 20c,
42000 Varaždin
Tel. 042/398-000

**PODRUČNA SLUŽBA U
SISKU**

Ulica Lipa 4,
44000 Sisak
Tel. 044/547-333

**PODRUČNA SLUŽBA U
VIROVITICI**

Vladimira Nazora 2,
33000 Virovitica
Tel. 033/841-400

**PODRUČNA SLUŽBA U
SL. BRODU**

Naselje «Slavonija» b.b.
35000 Slavonski Brod
Tel. 035/217-100

**PODRUČNA SLUŽBA U
VUKOVARU**

Vladimira Nazora 3,
32000 Vukovar
Tel. 032/455-100

**PODRUČNA SLUŽBA U
SPLITU**

Obala kneza Branimira 15,
21000 Split
Tel. 021/310-888

**PODRUČNA SLUŽBA U
ZADRU**

Šimuna Kožičića Benje 2,
23000 Zadar
Tel. 023/251-316

**PODRUČNA SLUŽBA U
ŠIBENIKU**

Ul. fra dr. Jerolima Milete
12, 22000 Šibenik
Tel. 022/348-500

**PODRUČNA SLUŽBA U
ZAGREBU**

Tvrtkova 5, 10000 Zagreb
Tel. 01/4595-500

impresum

Nakladnik

Hrvatski zavod za mirovinsko
osiguranje

Za nakladnika

Mile Rukavina

Adresa uredništva

A. Mihanovića 3, Zagreb
Tel. 01/4595-500

Tisak

HZMO

Odjel nabave i održavanja
Pododsjek uredske tehnike

Tiskano u svibnju 2008.

Zagreb 2008.